

SUMMARY

Zhytomyrska Tetiana, Kononenko Andrii, Khyshchenko Oleh, Ostapchuk Taras.

Intellectual capital as a component of the technical culture of the specialist.

The article reveals the concept of intellectual capital of the company, intellectual economy based on knowledge, intellectual “educational organization”, “collective knowledge”. The intellectual component of the company as a necessary technical component of the total value of the whole firm is worked out and characterized. The intellectual resources are decisive for the company’s success: human potential, quality of customer relations, patents, know-how, organizational efficiency, etc. It is noted that for the formation of knowledge as a corporate asset it is necessary to systematize, accumulate, store, share and transfer, integrate into business processes, management practices and organizational culture. The evolutionary process of improving collective knowledge and building intellectual social capital, which is necessary for the development and ability of a company to meet the challenges of the future, is the process of mutual research, value transfer and feedback.

The basic modern intellectual means of communication are defined. Models of intellectual development (learning through crowdsourcing, “intellectual community practice”, “serious games”) and factors of successful “intellectual learning management” (intellectual culture, intellectual construction, intellectual ability of company managers) are highlighted.

The skills of modern intellectuals-managers and intellectual approaches of practical knowledge management at the company level (strategies focused on smart technologies strategies, focused on highly intelligent people) are characterized. The strategy of formation the technical culture of future managers, ways of its development are investigated and characterized. Emphasis is made on the need to acquire technical culture by specialists in management spheres in order to facilitate the process of their adaptation to professional activities.

Key words: *intellectual capital, professional training, manager, collective training, crowdsourcing, intellectual knowledge management, technical culture.*

УДК 37.01

Світлана Зайка

Державний вищий навчальний заклад
«Київський енергетичний коледж»

ORCID ID 0000-0002-9863-0988

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/166-180

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено сутність поняття «дистанційна освіта» й надано його авторське трактування. Розглянуто основні форми дистанційної освіти під час вивчення англійської мови у ЗВО (дистанційне навчання як частина змішаного навчання – комбінування традиційного навчання в аудиторії та дистанційного навчання, яке інкорпорується в вигляді окремих необхідних елементів, наприклад консультування по скайпу; дистанційне навчання як окремий, самостійний вид навчання, тобто у вигляді онлайн-курсів. Це можуть бути короткострокові програми, з отриманням сертифікату або без нього, програми підвищення кваліфікації і навіть програми бакалаврату та магістратури). Відмічено, що

викладачі англійської мови, зокрема, як носії інформації, повинні не просто передати учням власні знання та провести активацію кожного з компонентів навчальної системи, а ще й відтворювати зміст навчальних курсів у такому вигляді, щоб кожен із них зміг сприйняти, зрозуміти й систематизувати отримані знання. Виокремлено етапи викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти: підбір технічного оснащення; проведення пробного заняття; визначення основних методів і прийомів навчання; тренінг основних видів мовленнєвої діяльності; підбиття підсумку роботи на занятті. Важливо, що перегляд різних фільмів англійською мовою – це один із найкращих варіантів поповнити свій вокабуляр сучасними розмовними виразами. Сформовано чинники, що впливають на ефективність формування навичок читання англійською мовою. Окреслено додатки та платформи, розроблені з метою формування навичок читання і письма у процесі викладання англійської мови в дистанційній формі. Запропоновано рекомендації викладачам щодо ефективного проведення заняття з англійської мови в умовах дистанційної освіти.

Ключові слова: *освіта, дистанційна освіта, інформаційні ресурси, платформа, англійська мова, заняття, іншомовна комунікативна компетенція.*

Постановка проблеми. На сьогодні спостерігається активне проникнення мережевих технологій у різні сфери суспільного життя, що призводить до активних змін у сфері освіти. Соціальні мережі, електронна пошта, Skype, інформаційні ресурси тощо, безсумнівно, допомагають у вивченні іноземної мови. Відповідно, методика викладання англійської мови переходить на новий високотехнологічний рівень, упроваджуються передові освітні технології та програми. У даному контексті особливої актуальності набуває форма дистанційного навчання, що розвивається стрімко й динамічно, може бути представлена такими формами організації занять, як відеоконференції, чат-урок, веб-урок, аудіо-семінар, «Круглі столи», займаючи міцні позиції в системі мовної освіти.

Справжня система вивчення англійської мови повинна орієнтувати студентів на бажання отримати знання; забезпечувати індивідуально-адаптованими навчальними посібниками; дати їм можливість займатися за індивідуальним графіком; відразу оцінювати результати навчання. Тому дистанційне викладання англійської мови виступає як педагогічна інновація, яка добре себе зарекомендувала в сфері освіти та підготовки висококваліфікованих кадрів.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми викладання іноземної мови розглядалася такими вченими, як Є. Адамович, Г. Барабанова, М. Біболєтова, М. Богачик (Богачик, 2020, с. 184-187), О. Галинська (Галинська, 2015, с. 27-28), Т. Герасимчук (Герасимчук, 2019, с. 332-336), С. Григоренко (Григоренко, 2018), А. Дуброва (Дуброва, 2018, с. 126-130), А. Едігер, Б. Ельконін, Т. Єременко, А. Жуванов, Л. Кемерон, З. Кличнікова, Г. Козловська (Козловська, 2017, с. 28-38), М. Котирло (Дуброва, 2018,

с. 126-130), В. Котлярова (Котлярова, 2016, с. 124-130), О. Кузьменко, Т. Купер, О. Лещенко (Лещенко, 2017, с. 28-38), Є. Пассова, В. Плахотник, Дж. Райлі, І. Роберт (Роберт, 2014, с. 298), І. Сагалаєва (Сагалаєв, 2018), М. Ткач (Ткач, 2016, с. 124-130), Н. Фісунова (Фісунова, 2018), В. Фоломкіна, А. Хуторський (Хуторской, 2004, с. 541) та іншими.

Проте, нині перед освітнім процесом постають нові виклики, які вимагають забезпечити викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання. Тому виникають обґрунтовані підстави вважати актуальним питання адаптації сучасних стратегій викладання англійської мови до реалій сьогодення.

Метою статті є вивчення особливостей викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи дослідження, як теоретичний аналіз літератури, спостереження, узагальнення методичного досвіду, описовий метод.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі обов'язковою складовою успішного оволодіння професією і просування по кар'єрних сходах є знання англійської мови, тому її вивчення під час підготовки у ЗВО є доцільним і необхідним.

Існуючі на даному етапі в системі вищої освіти України форми навчання (очна, очно-заочна й заочна) роблять можливим і навіть вимагають тією чи іншою мірою застосування методів дистанційного навчання, що можливо лише за допомогою телекомунікаційних і інформаційних технологій. Під дистанційною освітою розуміється особлива форма заочної освіти, до якої відносять заняття, що проводяться з використанням інтернет-ресурсів і аудіовізуальних засобів. Відзначимо, що замість традиційних форм у нинішніх умовах все частіше застосуються Інтернет-навчання. Воно особливо зручно для представників тих вікових і соціальних груп, які змушені віддавати перевагу навчанню без відриву від місця трудової діяльності.

За визначенням Е. Полат, дистанційна освіта – система навчання, під час якої учні та викладач взаємодіють між собою на відстані та використовують усі компоненти освітнього процесу: цілі, методи, організаційні форми та засоби навчання (Полат, 2004, с. 28).

Вчений І. Роберт під терміном «дистанційна освіта» розуміє процес інтерактивної взаємодії між студентом, викладачем та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, під час якого відбувається

передавання знань, формування вмінь і навичок, що здійснюється в умовах реалізації ІКТ (Робер, 2014, с. 220).

Згідно з дослідженнями А. В. Хуторського, дистанційна освіта – процес, під час якого його учасники, тобто суб'єкти навчання, знаходяться на відстані та здійснюють освітній процес методом використання засобів телекомунікацій (Хуторской, 2004, с. 430).

Ураховуючи вищезазначене, дистанційна освіта виступає мотивуючим фактором у вивченні англійської мови, сприяє досягненню особистісних, метапредметних, предметних результатів навчання і, у кінцевому підсумку, формуванню іншомовної комунікативної компетенції та здатності ефективно взаємодіяти іноземною мовою, грамотно використовуючи її в ситуаціях професійного спілкування. Для цього необхідно створювати такі інтегровані навчальні курси, які включали би вивчення профільних предметів іноземною мовою або включали професійну проблематику в зміст навчального матеріалу. Це дозволяє не тільки збагатити професійну лексику студентів, але й розширити їх уявлення про професії, освоїти нові знання за фахом, представлені в публікаціях англійською мовою.

На більш пізніх стадіях навчання доцільно залучати студентів до участі в міжнародних вебінарах і проєктах із різних проблем. Це стимулює і розвиває такі комунікативні навички, як уміння вести бесіду, відстоювати свою точку зору, підкріплену аргументами, уміння знаходити компроміс зі співрозмовником і лаконічно висловлювати свою думку. Таким чином, мова виконує свою головну функцію – формує й формулює думки. А це і є справжнім навчальним середовищем, справжнім зануренням не тільки в досліджувану проблему, а й у саму іншомовну діяльність.

Аналіз наукової літератури дає підстави виділити дві основні форми дистанційної освіти під час вивчення англійської мови у ЗВО: по-перше, це дистанційне навчання як частина змішаного навчання, і в цьому випадку ми все-таки маємо на увазі онлайн-навчання; по-друге, це дистанційне навчання як окремий, самостійний вид навчання (Григоренко, 2018; Завізіон, 2020; Котлярова, 2016).

Що стосується дистанційного навчання як частини змішаного навчання, то в цьому випадку мова йде про комбінування традиційного навчання в аудиторії та дистанційного навчання, яке інкорпорується у вигляді окремих необхідних елементів. У якості такого елемента може виступати консультування по скайпу. Деякі студенти та викладачі налаштовані дещо скептично по відношенню до даної форми навчання,

проте остання версія програми Skype надає великі можливості для навчання: чати, прикріплення необхідних матеріалів, заняття в групі, а не лише індивідуально. Проте, якщо застосовувати дану форму навчання в освітній установі, незрозуміло, як саме враховувати навантаження викладачів, яка частка навчального процесу може проходити в онлайн-форматі (дистанційно).

Наступним прикладом дистанційного навчання як частини змішаного можуть служити навчальні сайти, на яких розміщена важлива й корисна для вивчення інформація. Доступ до цієї інформації може бути безкоштовним або платним. Прикладом подібного сайту, який навчає юридичної англійської мови, є *www.translegal.com*, на якому зібрана актуальна і дійсно потрібна інформація, що стосується англо-американської правової системи в цілому, терміни з різних галузей права, цікаві завдання тощо.

Навчальні відео також дуже важливі й актуальні для сучасного освітнього процесу. Вони можуть розкривати якусь певну тему, можуть узагальнювати і систематизувати вивчену інформацію, можуть стосуватися типових помилок, які роблять студенти. Якісна платформа для розміщення відео – YouTube, де розміщені відео у відкритому доступі з англійської мови для ділового спілкування, а також загальних цілей. Існує можливість розміщувати на цій платформі відео з обмеженим доступом (коли посилання на нього відправляється певним людям), викладання відео в певний день і годину тощо.

Другою формою дистанційної освіти є дистанційне навчання як окремий, самостійний вид навчання, тобто у вигляді онлайн-курсів. Це можуть бути короткострокові програми, з отриманням сертифікату або без нього, програми підвищення кваліфікації і навіть програми бакалаврату та магістратури.

В освітніх організаціях можна застосовувати це в такий спосіб: наприклад, виконувати проміжне тестування знань студентів онлайн; проводити олімпіади та конкурси; використовувати онлайн-курси для перевірки знань тих учнів, які пропускали заняття; для виконання проектних робіт тощо. Деякі вітчизняні ЗВО вже створюють подібні курси, але далеко не всі. Короткі програми в Україні користуються популярністю, наприклад, на таких платформах, як *Socrative* (<https://socrative.com/>), *Google classroom* (<https://classroom.google.com/>), *Sitetv* (<https://www.sitetv.net/>) та ін. Вони пропонують як платні, так і безкоштовні

програми. Дуже важливо не помилитися з вибором програм і платформ, оскільки далеко не всі програми проходять контроль якості.

Педагогічні, науково-педагогічні працівники та методисти навчальних закладів, у яких організована дистанційна форма навчання, повинні підвищувати свою кваліфікацію щодо організації та володіння технологіями дистанційного навчання (не рідше одного разу на 5 років та обсягом не менше 108 академічних годин). Кваліфікація працівників, які підвищували свою кваліфікацію, має бути підтверджена документом про підвищення кваліфікації за тематикою дистанційного навчання (Наказ Міністерства освіти та науки України № 466 від 05.04.2013 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»).

Викладачі англійської мови, зокрема, як носії інформації, повинні не просто передати учням власні знання та провести активацію кожного з компонентів навчальної системи, а ще й відтворювати зміст навчальних курсів у такому вигляді, щоб кожен із них зміг сприйняти, зрозуміти і систематизувати отримані знання. Вихідна система інформації повинна бути розкладена ними на складові частини, між якими визначений зв'язок і все це відтворено в розумі учнів. До того ж, це слід робити в декілька етапів, щоб не допустити втрати отриманих раніше знань і вмій.

У результаті стає доцільним розгляд основних етапів викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти (рис. 1).

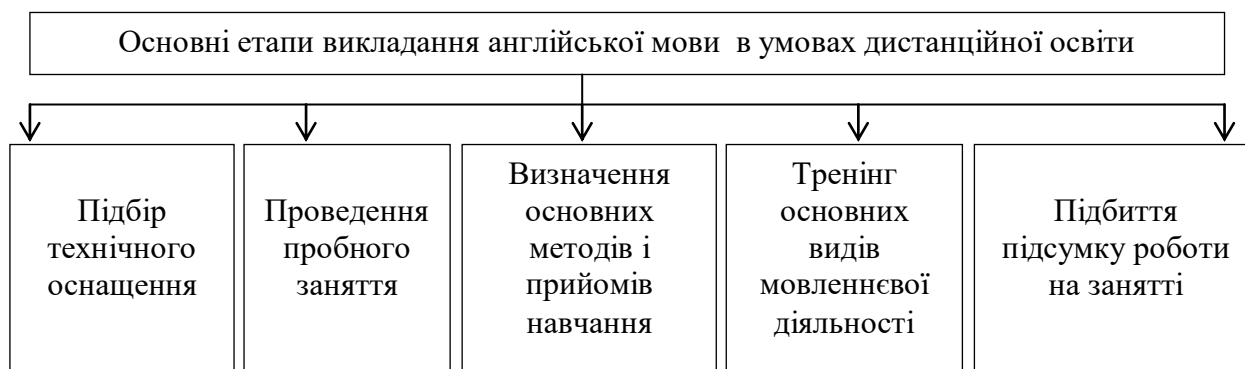

Рис. 1. Основні етапи викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти

Джерело: складено автором на основі (Дуброва та Котирло, 2018; Котлярова та Ткач, 2016)

Підбір технічного оснащення. Щоб процес навчання проходив успішно, спілкування між викладачем і студентом має здійснюватися при наявності додаткових технічних засобів, у першу чергу – комп'ютера в того, хто навчається. Комп'ютер повинен мати веб-камеру, крім цього, повинна

бути встановлена програма *Skype*, а також швидкий Інтернет. Керуючись власним досвідом, ми радимо звернути увагу на наявність навушників і мікрофону як у викладача, так і в того, хто навчається, що значно покращує якість звучання мови. Як і на звичайних уроках, студент може використовувати зошити, ручки, додаткову літературу.

З одного боку, такий спосіб навчання дуже схожий на традиційний *face-to-face*, а деякою мірою й випереджає його завдяки доступу до будь-яких необхідних інтернет-ресурсів. Але, з іншого боку, дистанційні заняття з іноземної мови відрізняються від звичайних занять, оскільки використовується інформація і з інших носіїв, часто з мобільного телефону, комп'ютера, через мікрофон.

Проведення пробного заняття. Перше пробне заняття може бути дуже коротким, за цей проміжок часу викладачеві слід познайомитися з учнями, обговорити графік індивідуальних занять, визначити їх тривалість і регулярність. І найголовніше – виявити мету вивчення іноземної мови, поставити завдання, виявити сильні і слабкі сторони підготовки, скорегувати індивідуальну програму для занять.

Визначення основних методів і прийомів навчання. Після проведення пробного заняття викладачеві слід визначити відповідні методи і прийоми для подальшої роботи зі студентом відповідно до його індивідуальних особливостей, інтересів, цілей, підібрати матеріал і різні програми в залежності від рівня володіння іноземною мовою.

Для індивідуальних занять радимо використовувати комунікативний метод, який спрямований на швидке й ефективне освоєння навичок усного спілкування – мови і її сприйняття на слух, це дозволяє за короткий часовий проміжок швидше почати спілкуватися англійською мовою в реальних життєвих ситуаціях.

Тренінг основних видів мовленнєвої діяльності. У методиці викладання англійської мови виділяють продуктивні (говоріння та письмо, які забезпечують передачу особистих або чужих думок в усній чи письмовій формах) та рецептивні (аудіювання та читання, які передбачають сприйняття, розуміння та інтерпретацію інформації, яка транслюється іншими учасниками комунікації) види мовленнєвої діяльності (Богачик, 2020, с. 185).

Під час тренування читання можна разом читати й обговорювати художню літературу, виконувати комплекс вправ, спрямованих на формування конкретних граматичних явищ і нової лексики. Робота в

програмі *Skype* дозволяє прослуховувати й переглядати сучасні інтернет-видання та новини на англійській мові.

Крім того, основні чинники, які впливають на ефективність формування навичок читання англійською мовою можна побачити на рис. 2.

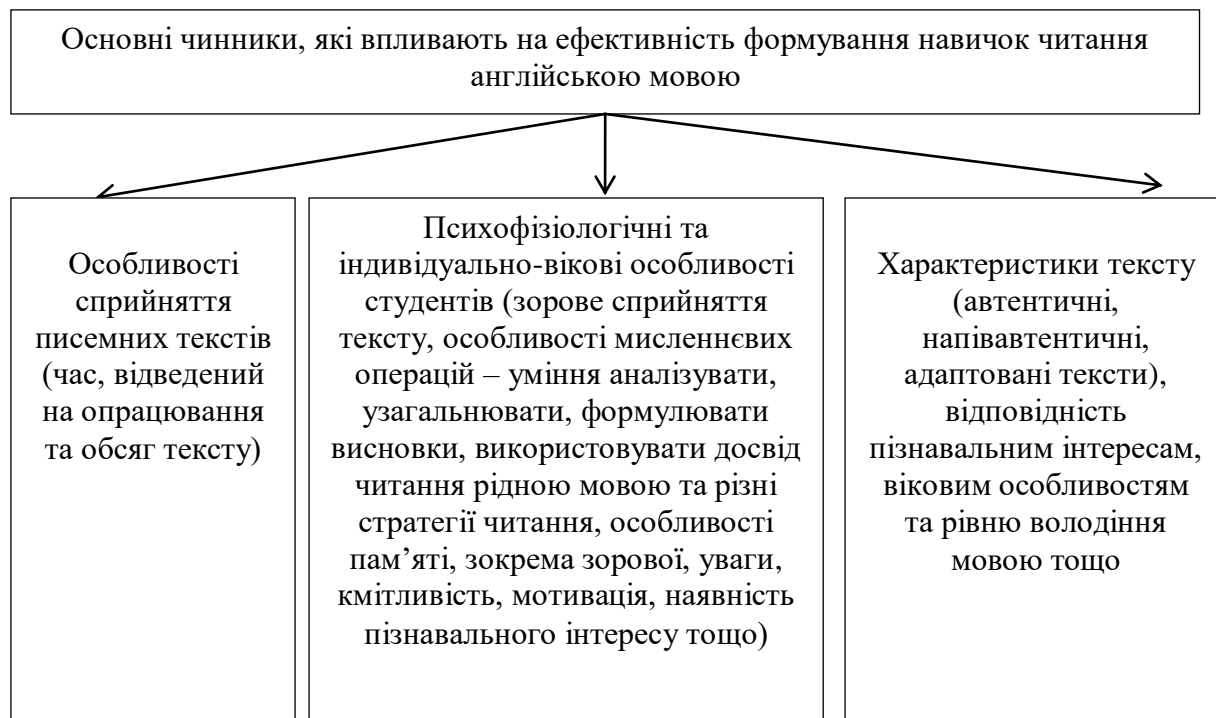

Рис. 2. Основні чинники, що впливають на ефективність формування навичок читання англійською мовою

Джерело: складено автором на основі (Богачик, 2020; Галинська, 2015)

Так, із метою формування навичок читання у процесі викладання англійської мови в дистанційній формі розроблені наступні додатки: *EnglishDom, LinguaLeo, Duolingo, Words, Easy Ten, Learn English, LingQ, Babbel, Conversation English by the English App, EnglishPod – Learn English, Johnny G, Skyrock, Busuu, Lingvist* тощо. Також із цією ж метою застосовуються ресурси *ESL Reading Smart, NaturalReader, TextAloudMp3, News English Extra, Learning English BBC, CNN News, Breaking News English, British Council* тощо. Організацію процесу формування навичок читання англійською мовою в умовах дистанційної освіти можна здійснювати на базі різних платформ, як-от: <https://www.skype.com/uk/>, <https://hangouts.google.com>, <https://products.office.com/uk-ua/microsoft-teams/group-chat-software>, <https://zoom.us>, <https://www.webex.com>. Поєднання можливостей кожного сервісу дозволяє успішно в режимі реального часу проводити дистанційне навчання, надавати студентам

інформаційну підтримку, контролювати виконання завдань, роботу з тестами, коментувати відповіді та направляти дії студентів (Завізіон та ін., 2020, с. 6).

Не слід забувати про аудіювання на online-уроках. Викладачу необхідно завчасно готувати комплекс вправ для прослуховування різних монологів, діалогів, уривків із пісень, одночасно вставляючи відсутні слова в текст пісень або виконуючи різні завдання. Крім того, у межах даного уроку можна переглядати уривки з фільмів і невеликі відеоролики з подальшим тренуванням прослуханого. Перегляд різних фільмів англійською мовою – це один із найкращих варіантів поповнити свій вокабуляр сучасними розмовними виразами.

Письмові навички на online-заняттях у Skype можна тренувати різними способами, залежно від поставлених цілей. Для одних учнів під час проведення заняття можна порекомендувати написання різних есе, а також письмових повідомлень, які молодь використовує щодня. Під час вивчення ділової іноземної мови краще зробити акцент на написанні ділових листів з різних тем; починати слід із простого ділового листа партнеру й закінчувати, наприклад, фінансовим звітом фірми.

Для того, щоб швидше подолати мовний бар'єр, студентам варто багато спілкуватися, оскільки головна мета вивчення англійської мови полягає в тому, щоб навчитися швидше вільно нею розмовляти.

Потрібно пам'ятати про те, що під час проведення кожного дистанційного заняття слід виконувати різні мовні вправи, які будуть мотивувати студента до спілкування. До таких завдань можна віднести перегляд і обговорення різних фрагментів із фільмів із подальшим вираженням думки, обговоренням прислів'їв тощо. Для подібної роботи підійдуть короткі діалоги, розповіді, добре, якщо вони мають додаткові ілюстрації.

Підбиття підсумку роботи на занятті. Даний етап роботи полягає у виявленні ступеня оволодіння студентом новим матеріалом з метою внесення змін до методики роботи відповідно до його індивідуальних особливостей. Однією з найбільш швидких форм перевірки лексичних та граматичних навичок є різні online-тести, де відразу після завершення можна дізнатися результат.

При дотриманні основних етапів роботи в процесі викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти, грамотній постановці мети, завдань, виборі методів роботи варто зазначити позитивні моменти (рис. 3):

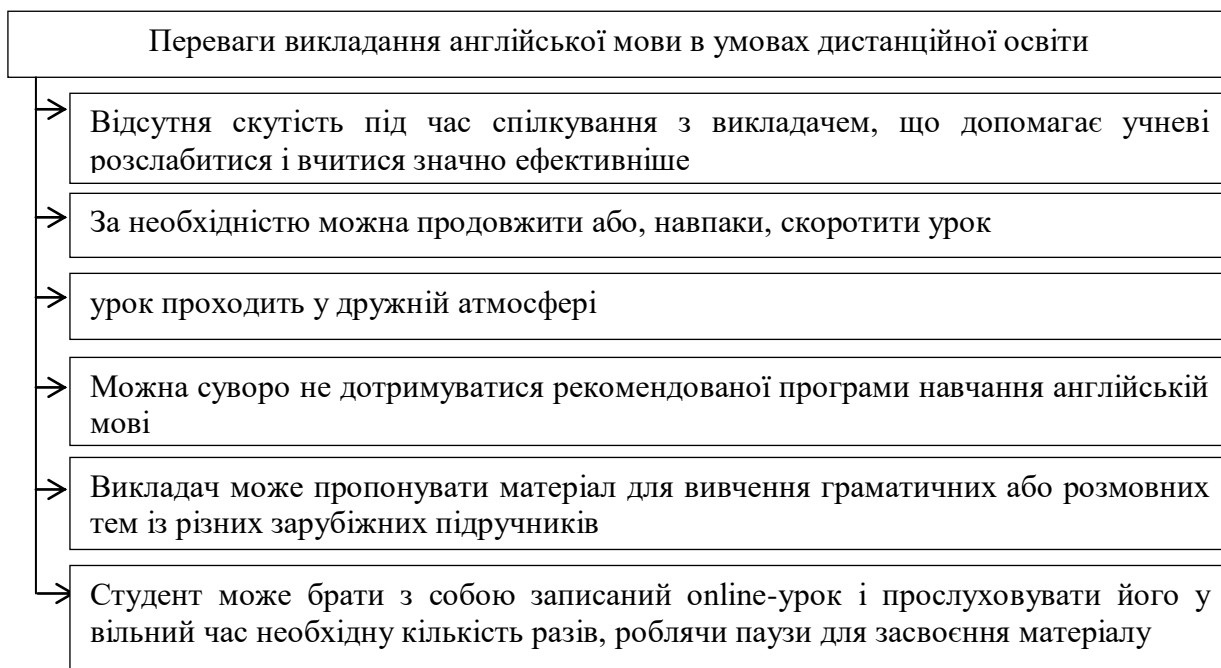

Рис. 3. Переваги викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти

Джерело: складено автором на основі (Герасимчук та ін., 2019; Козловська та Лещенко, 2017)

Варто відмітити, що недоліки дистанційного викладання англійської мови також присутні. По-перше, багато хто стикався з тимчасовими технічними труднощами у вигляді неякісного зв'язку або проблем із комп'ютером. Деякі студенти відзначають труднощі в засвоєнні матеріалу через те, що немає взаємодії з викладачами та однокурсниками. Гнучкий графік для деяких студентів являється недоліком, оскільки в них на низькому рівні розвинені навички управління часом (time management skills). Також спостерігається розбіжність їхніх очікувань, пов'язаних із курсом, і реальністю.

Для викладачів дистанційне навчання також має свої переваги й недоліки. Що стосується переваг, то слід зазначити зручність, економію часу на пересування і вирішення територіальних проблем, що очевидно. Також за належної реклами та високої якості «продукту» з'являється можливість навчання більшої кількості студентів, а в разі надання платних послуг – і можливість додаткового доходу, що важливо в сучасних умовах. Плюсом також є можливість створити цікавий якісний «продукт», проявивши свою креативність (Григоренко, 2018).

Серед недоліків можна виділити наступні. По-перше, гостро постають питання, пов'язані з дотриманням авторських прав правовласників. Без дозволу правовласників заборонено розміщувати матеріали (тексти,

фотографії, відео), якщо вони призначені для цілей комерційного використання. Жодних проблем не виникне, природно, якщо автори самі створюють навчальні матеріали, а фотографії і малюнки купують на певних сайтах. По-друге, для створення курсів потрібна достатньо велика кількість часу, а якщо курси припускають перевірку письмових робіт та інші види діяльності, то витрати часу викладача значно збільшуються. Технічні проблеми також іноді мають місце. Новизна даного явища також деякою мірою є мінусом, оскільки нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання є недостатнім, і більшість практичних питань знаходиться у веденні освітніх організацій, які повинні включати необхідні для реалізації програм питання дистанційного навчання в свої локальні нормативні акти. Це такі питання, як ідентифікація особистості студента, вимоги до оцінювання, підсумкової атестації та ін. Усі ці моменти вкрай важливі й потребують детального опрацювання.

Ураховуючи вищезазначене, щоб заняття з англійської мови відповідали сучасним вимогам, викладачеві можна порекомендувати:

- до початку online-уроку підібрати матеріал, який він планує використовувати на занятті. Під час заняття цей матеріал можна використовувати в електронному варіанті через додаткову опцію в програмі Skype «демонстрація екрану»;

- у процесі викладання дотримуватися роботи відповідно до запланованого матеріалу: це можуть бути підручники в PDF-форматі зарубіжних видавництв, методичні розробки уроків, діалоги, наочні матеріали, книги для читання та інше.

Увагу сучасних молодих людей важко привернути тільки текстовими завданнями, набагато краще проводити заняття в ігровій формі, а також у вигляді дискусій. Викладачеві потрібно намагатися конкретизувати складні моменти на уроці певним прикладом, ілюстрацією та іншим, а також не забувати про роботу на уроці іноземної мови з віршами, скоромовками, піснями, наочним матеріалом.

На наш погляд, під час проведення online-занять дуже ефективно використовувати різні інтенсивні методики. Наприклад, грамотне використання методів сугестології допоможе педагогу уникнути різного роду психологічних бар'єрів під час спілкування з учнями. Сучасному педагогу, який дистанційно проводить заняття з англійської мови, слід зробити закладки з гарними пейзажами, музикою з метою впливу на емоції учня.

Ще одним важливим, на наш погляд, моментом під час викладання іноземної мови служить застосування рольових ігор. Але тут викладач повинен підібрати такі ігри, які будуть максимально наближені до реальних життєвих ситуацій: на вокзалі, під час бронювання номера в готелі, у магазині, у лікаря тощо. Комбінації даних методик представляються нам найбільш ефективними під час викладання іноземної мови у Skype.

Також індивідуальні заняття повинні проходити в дружній атмосфері, з переживанням позитивних емоцій. Подібні заняття сприяють підтримці інтересу до предмету, а позитивні емоції забезпечують швидке запам'ятовування матеріалу.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дистанційне навчання є нині неподільною частиною освітньої системи, поряд із такими формами, як очна або заочна. В Україні система дистанційної освіти знаходиться все ще на стадії розробки, як і раніше немає чіткої правової бази, проте це не заважає закладам вищої освіти надавати послуги з вивчення англійської мови.

Дистанційну освіту можна вважати особливим чином сконструйованою системою навчання в інтернет-середовищі. Відбір і структурування змісту викладання іноземної мови в дистанційному курсі залежить від мети навчання, вибору моделі дистанційного навчання, можливостей програмного забезпечення, компетентності педагогічних кадрів та готовності всіх учасників освітнього процесу до мережевої взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

- Богачик, М. С. (2020). Формування навичок читання у процесі дистанційного навчання англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 10 (78), 184-187* (Bohachyk, M. S. (2020). Formation of reading skills in the process of distance learning of English. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy", 10 (78), 184-187*).
- Галинська, О. М. (2015). Переваги дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних вищих навчальних закладів. *Інноваційні методи викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 травня 2015 р. Київ: НУХТ, 2015 р., (с. 27-28)* (Halynska, O. M. (2015). Advantages of distance learning of a foreign language for students of non-language higher education institutions. *Innovative methods of teaching foreign languages in non-language higher education institutions: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference. Kyiv: NUHT, (pp. 27-28)*).
- Герасимчук, Т. В., Герасимчук, В. Л., Жуванов, А. В. (2019). Дистанційне викладання іноземних мов в технічному ЗВО. *Науковий вісник Львівської академії, 5, 332-336*

- (Herasymchuk, T. V., Herasymchuk, V. L., Zhuvanov, A. V. (2019). Distance teaching of foreign languages in technical higher education institution. *Scientific Bulletin of the Flight Academy*, 5, 332-336).
- Григоренко, С. Е., Сагалаева, И. В., Фисунова, Н. В. (2018). Online-занятие как одна из форм дистанционного обучения иностранному языку в вузе. *Современные проблемы науки и образования*, 5. Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=28088> (Grigorenko, S. E., Sagalaeva, I. V., Fisunova, N. V. (2018). Online-lesson as a form of distance learning of a foreign language in high school. *Modern problems of science and education*, 5. Retrieved from: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=28088>).
- Дуброва, А. С., Котирло, М. М. (2018). Дистанційне навчання англійської мови студентів педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти. *Наукові записки РДГУ*, 126-130 (Dubrova, A. S., Kotyrlo, M. M. (2018). Distance learning of English for students of pedagogical specialties of higher education institutions. *Scientific notes of RDGU*, 126-130).
- Завізіон, В. Ф., Бондаренко, І. М., Аверін, Д. І. та ін. (2020). Дистанційне навчання: можливості та проблеми в умовах карантину. *Медичні перспективи*, Т. 25, 2, 4-12 (Zavizion, V. F., Bondarenko, I. M., Averin, D. I. (2020). Distance learning: opportunities and problems in quarantine. *Medical prospects*, 2, 4-12).
- Козловська, Г. Б., Лещенко, О. І. (2017). До проблеми автономії в аспекті дистанційного викладання/вивчення іноземної мови. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: збірник наукових праць. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*, 21, Кн. 3, Том III (77), 28-38 (Kozlovska, H. B., Leshchenko, O. I. (2017). To the problem of autonomy in the aspect of distance teaching/learning a foreign language. *Theoretical and methodological problems of education of children and students: a collection of scientific papers. Thematic issue "Higher education in Ukraine in the context of integration into the European educational space"*, 21, Book 3, Vol. III (77), 28-38).
- Котлярова, В. Ю., Ткач, М. В. (2016). Дистанційне навчання англійської мови студентів педагогічного вузу. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*, X, 124-130 (Kotliarova, V. Yu., Tkach, M. V. (2016). Distance learning of English for students of pedagogical universities. *Scientific notes of Berdiansk State Pedagogical University*, 10, 124-130).
- Наказ Міністерства освіти та науки України № 466 від 05.04.2013 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 466 of 05.04.2013 "On approval of the Regulations on distance learning". Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>).
- Полат, Е. С., Бухаркина, М. Ю., Моисеева, М. В. (2004). *Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений*. Москва: Издательский центр «Академия» (Polat, E. S., Bukharkina, M. Yu., Moiseeva, M. V. (2004). *Textbook for students of higher education institutions*. Moscow: Publishing Center "Academy").
- Роберт, И. В. (2014). *Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты)*. Москва: БИНОМ (Robert, I. V. (2014). *Theory and methods of informatization of education (psychological and pedagogical technological aspects)*. Moscow: BINOM).

Хуторской, А. В. (2004). *Практикум по дидактике и современным методикам обучения*. СПб.: Питер (Khutorskoi, A. V. (2004). *Workshop on didactics and modern teaching methods*. SPb.: Piter).

РЕЗЮМЕ

Зайка Светлана. Особенности преподавания английского языка в условиях дистанционного образования.

В статье освещена сущность понятия «дистанционное образование» и представлена его авторская трактовка. Рассмотрены основные формы дистанционного образования при изучении английского языка в вузе (дистанционное обучение как часть смешанного обучения – комбинирование традиционного обучения в аудитории и дистанционного обучения, которое инкорпорируется в виде отдельных необходимых элементов, например консультирование по Скайпу; дистанционное обучение как отдельный, самостоятельный вид обучения, то есть в виде онлайн-курсов. Это могут быть краткосрочные программы, с получением сертификата или без него, программы повышения квалификации и даже программы бакалавриата и магистратуры). Отмечено, что преподаватели английского языка, в частности, как носители информации, должны не просто передать ученикам свои знания и провести активацию каждого из компонентов учебной системы, но и воспроизводить содержание учебных курсов в таком виде, чтобы каждый из них смог воспринять, понять и систематизировать полученные знания. Выделены этапы преподавания английского языка в условиях дистанционного образования: подбор технического оснащения; проведение пробного занятия; определение основных методов и приемов обучения; тренинг основных видов речевой деятельности; подведение итога работы на занятии. Важно, что просмотр различных фильмов на занятиях по английскому языку – это один из лучших вариантов пополнить свой вокабуляр современными разговорными выражениями. Сформированы факторы, влияющие на эффективность формирования навыков чтения на занятиях по английскому языку. Указаны приложения и платформы, которые разработаны с целью формирования навыков чтения и письма в процессе преподавания английского языка в дистанционной форме. Предложены рекомендации преподавателям по эффективному проведению занятий по английскому языку в условиях дистанционного образования.

Ключевые слова: образование, дистанционное образование, информационные ресурсы, платформа, английский язык, занятия, иноязычная коммуникативная компетенция.

SUMMARY

Zaika Svetlana. Features of English teaching in distance education.

The article highlights the essence of the concept of “distance education” and provides its author’s interpretation. The main forms of distance education during the study of English in a higher education institution (distance learning as part of blended learning – a combination of traditional learning in the classroom and distance learning, which is incorporated as separate necessary elements, such as counseling; distance learning as a separate, independent type of learning, i.e. in the form of online courses, which can be short-term programs, with or without a certificate, advanced training programs and even bachelor’s and master’s programs). It is noted that teachers of English, in particular, as native speakers, should not only pass on their own knowledge and activate each of the components of the educational system, but also reproduce the content of training courses in such a way that each of them can perceive, understand and systematize acquired knowledge.

The stages of teaching English in the conditions of distance education are singled out: selection of technical equipment; conducting a trial lesson; definition of the basic methods and receptions of training; training of the main types of speech activity; summarizing the work in the classroom. It is important that watching different movies in English is one of the best options to supplement your vocabulary with modern colloquial expressions. Factors that affect the effectiveness of the formation of reading skills in English are formed. There are applications and platforms that are designed to develop reading and writing skills in the process of teaching English at a distance. Recommendations are offered to teachers on the effective conduct of English lessons in distance education. It is proved that distance education is a specially designed system of learning in the Internet environment. The selection and structuring of the content of a foreign language teaching in a distance course depends on the purpose of learning, the choice of distance learning model, software capabilities, competence of teachers and the willingness of all participants in the educational process to network.

It is stated that distance learning is an integral part of the educational system, along with such forms as full-time or part-time. In Ukraine, the distance education system is still under development, and there is still no clear legal framework, but this does not prevent higher education institutions from providing English language services.

Key words: *education, distance education, information resources, platform, English language, classes, foreign language communicative competence.*

УДК 378.14:371.133

Микола Лазарєв

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6352-6435

Олена Лазарева

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
ORCID ID 0000-003-4385-0139

Оксана Нефедченко

Сумський державний університет
ORCID ID 0000-0003-1656-2422
DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/180-193

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ І ТЕХНОЛОГІЙ ЕВРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Основна стратегія евристичної освіти полягає у створенні умов для розвитку і творчої самореалізації особистості. Професійно-творча самореалізація майбутнього педагога включає становлення гуманістичних і креативних особистісних якостей, зокрема, професійно-творчих компетентностей. В евристичній освіті застосовується широкий діапазон інноваційних технологій – від найпростіших до складних і поліструктурованих, і найбільше місце серед них займають конструктивні та креативні технології й створені за їх допомогою особистісно значимі освітні продукти. Перспективними видаються такі напрями наукових розвідок, як знаходження способів суттєвої модернізації існуючих технологій лекцій, семінарських, практичних занять, перетворення педагогічної практики майбутніх учителів у спільну евристично-дослідницьку роботу досвідчених майстрів і майбутньої генерації педагогів.